

SPOŁECZNY WYMIAR ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU TERENÓW WIEJSKICH

Katarzyna Kokoszka

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

Abstrakt. Zrównoważony rozwój terenów wiejskich może być postrzegany jako pożądany kierunek społecznego i gospodarczego modelu zarządzania zasobami rolnictwa. Społeczny wymiar tego rozwoju, rozumiany jako poszukiwanie nowych wzorców postępowania i myślenia o potrzebach nie tylko w perspektywie jednego pokolenia, jest ważnym warunkiem spełnienia jego założeń.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, rozwój terenów wiejskich

ISTOTA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Nieuchronność poszukiwań nowego modelu gospodarowania przyjaznego człowiekowi i możliwie bezinwazyjnego przyrodniczo, wynikająca zarówno z przesłanek ochrony środowiska, jak i szerokiego spojrzenia na problem zapewnienia dobrobytu społecznego ludności wiejskiej, pozwala na nakreślenie nowych dążeń i działań w sferze rolniczej. Zrównoważony model wsi i rolnictwa może być traktowany jako taki system zarządzania zasobami rolnictwa (za pomocą polityki ekologicznej, społecznej, gospodarczej, czy szerzej – makroekonomicznej), który, biorąc pod uwagę sprawiedliwość międzygeneracyjną jako podstawowy komponent przyszłości rolnictwa, zapewnia gospodarstwu rolnym i strukturom wiejskim ekonomiczną i społeczną możliwość egzystencji, włączając społeczność wiejską w globalną odpowiedzialność za rozwój zrównoważony.

Rozwój zrównoważony terenów wiejskich jest zatem postrzegany jako taki kierunek rozwoju gospodarczego i powiązanego z nim rozwoju społecznego, który umożliwia utrzymanie stanu środowiska, a nawet jego restytucję, oraz brak lub istotne ograniczenie

negatywnych nieodwracalnych zjawisk w nim zachodzących, przy jednoczesnej eksploatacji zasobów naturalnych, realizacji inwestycji, tworzenia techniki i technologii służących pomnażaniu gospodarczych, przyrodniczych i społecznych podstaw zaspokajania potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń ludzi [Dubiel 1998]. Rozszerzeniu zainteresowań i poszukiwaniom sposobów umożliwienia rozwoju gospodarczego z zachowaniem zasobów ma służyć reorientacja polityki środowiskowej i gospodarczej stymulowana przez rozwój nowych technologii przyjaznych środowisku [Domański 1992].

Czynnikiem sprzyjającym takim przekształceniom jest także zmiana mentalności i sposobu patrzenia na relację gospodarka – środowisko. Sprzeczność między tymi elementami nie istnieje, jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, iż specyfika problemów środowiska (jego zachowanie dla przyszłych pokoleń, ochrona i restytucja) musi być rozpatrywana jako zadanie szeroko pojętego rozwoju społecznego będącego jednocześnie ważnym czynnikiem osiągnięcia wzrostu w całej gospodarce [Leszczyński 1985]. Rozwój zrównoważony może być także traktowany jako takie wykorzystywanie danego wolumenu zasobów (kapitału ludzkiego, surowców naturalnych), które nie powoduje jego uszczuplenia w perspektywie czasowej [Bojo 1992]. Zakłada się tutaj możliwość rekompensaty przyszłym pokoleniom strat z tytułu zmniejszania się kapitału naturalnego przez odpowiednie inwestycje powiększające zasób kapitału antropogenicznego [Czaja i Fiedor 2000].

Zrównoważony rozwój może być również ujmowany jako harmonizacja czterech łańcuchów [Borys 1998]:

- ekonomicznego,
- społecznego,
- ekologicznego,
- przestrzennego,

co wyraźnie wskazuje na to, że na zrównoważony rozwój należy patrzeć nie jak na stan, lecz na proces, który wymaga kontroli i sterowania różnymi czynnikami, a zatem kwestią zasadniczą jest wybór linii rozwoju opartej na minimalizowaniu strat oraz maksymalizowaniu korzyści (optymalizacji).

Gospodarowanie zasobami ekonomicznymi obejmuje kapitał pieniężny, kapitał uprzedmiotowiony oraz techniki i technologie umożliwiające powiększenie kapitału podporządkowane przede wszystkim kategorii efektywności ekonomicznej.

Przez pojęcie *harmonizowania ładu społecznego* rozumie się procesy powiększania i ograniczania wielkości zasobów ludzkich, kształtowanie ich jakości obejmującej stosunek do pracy oraz kwalifikacje, przeciwstawianie się procesom dehumanizacji i depersonalizacji, postrzeganie człowieka nie w kategoriach generowania zysku, ale w kategoriach podkreślających jego człowieczeństwo.

Gospodarowanie kapitałem przyrodniczym dotyczy norm korzystania z kapitału przyrodniczego oraz opracowania mechanizmów przeciwdziałających szeroko rozumianym procesom zawłaszczania tego kapitału.

Elementem łączącym procesy gospodarcze i społeczne jest przestrzeń. Harmonijny rozwój tego wymiaru ma polegać na kompleksowym planowaniu przestrzennym i zarządzaniu zasobami powierzchni Ziemi oraz zarządzaniu ekosystemami wrażliwymi, przez co rozumie się przeciwdziałanie pustynnieniu i suszom, zrównoważony rozwój systemów górskich, promowanie trwałego i zrównoważonego rozwoju rolnictwa i wsi oraz urbanizację [Piontek 2002].

Harmonizowanie podzbiorów zrównoważonego rozwoju, jakimi są łady: społeczny, ekonomiczny, ekologiczny i przestrzenny przesądza o powodzeniu realizacji głównych celów tej koncepcji rozwoju. Kształtowanie się sieci powiązań pomiędzy poszczególnymi elementami wymaga jednocześnie odpowiedniej „wewnętrznej” jakości każdego z nich.

ŁAD SPOŁECZNY JAKO NIEZBĘDNY ELEMENT ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Rozwój gospodarczy rozumiany jako proces powiększania wielkości ekonomicznych (inwestycji, produkcji, konsumpcji), oparty na zasadach racjonalnego działania w warunkach coraz doskonalszych form instytucjonalnych, wprowadzający zdobycze postępu technicznego i technologicznego i zmierzający do optymalnego zaspokojenia rosnących potrzeb ludności, warunkuje jednocześnie rozwój społeczny i może być traktowany jako wykładnia osiągniętego już poziomu rozwoju społeczeństwa. Rozwój społeczny jest traktowany oczywiście niezwykle szeroko – jako powiększanie dorobku naukowego i kulturalnego, podnoszenie poziomu intelektualnego społeczeństwa, tworzenie coraz lepszych warunków życia, czy nawet doskonalenie form współpracy lub współistnienia społecznego [Prandecka 1985].

Ujmując rozwój tej strefy sensu largo, możemy mówić o specyficznej „inteligencji”, rozumianej jako zdolność jednostek i grup społecznych, umożliwiającej wykorzystanie nabytej wiedzy oraz skuteczne zachowanie się gwarantujące przetrwanie obecnej i przyszłych generacji w godziwych warunkach. Skuteczność zachowania należałoby rozumieć jako optymalizację osiągnięcia zakładanych celów rozwoju społecznego i realizację potrzeb (trzeba zaznaczyć, iż potrzeby nie są wielkością stałą, a ich odczuwanie jest zdeterminowane społecznie i kulturowo) [Domański 1992]. W centrum rozważanej problematyki należałoby postawić pojęcie potrzeb, których realizacja ma służyć osiągnięciu określonego poziomu i jakości życia, w myśl definicji ONZ, obejmującej całokształt rzeczywistych warunków życia oraz stopień materialnego i kulturowego ich zaspokojenia przez strumień dóbr i usług [Toczyski 1989]. W świetle realizacji zrównoważonego rozwoju, który zakłada nieograniczanie kolejnym pokoleniom możliwości realizacji ich potrzeb, jest to szczególne wyzwanie.

Według hierarchicznego ujęcia potrzeb ludzkich A. Masłowa, potrzeby fizjologiczne (powietrza, wody, wyżywienia, snu i osłony) oraz bezpieczeństwa tworzą bazę materialną dla realizacji kolejnych – przynależności, uznania, samorealizacji, wiedzy i zrozumienia oraz potrzeb estetycznych. Istota tego układu wskazuje, że niezaspokojenie potrzeb podstawowych powoduje zahamowanie rozwoju pozostałych, niezwykle istotnych w aspekcie życia społecznego, jednocześnie wykazując tendencję odwrotną – zaspokojenie potrzeb niższego rzędu powoduje zmniejszenie intensywności ich występowania, a w ich miejsce pojawiają się potrzeby wyższego rzędu [Helbich 1996]. Potrzeby zaspokajane przez zakup lub pozyskanie dóbr i usług są wyznacznikami poziomu życia – „mieć”, natomiast potrzeby zaspokajane dzięki rozwojowi własnej osobowości, przez kontakt z ludźmi i przyrodą są wyznacznikami jakości życia – „być”. Takie różniczenie wynika z faktu, że sam wzrost gospodarczy i przyrost dóbr materialnych nie są zjawiskami jednoznacznie pozytywnymi, mogą wywołać również skutki negatywne,

związane z degradacją środowiska naturalnego, zjawiskami patologii społecznej, dezintegracją więzi międzyludzkich [Helbich 1996].

Z punktu widzenia holistycznego przedstawienia tematu interesujące jest uwzględnienie problematyki konsumpcjonizmu [Kassenberg 2003]. Ogólnoświatowe zjawiska i tendencje stylów życia i wzorców konsumpcji wydają się niepokojące w świetle zarówno wartości humanistycznych (ogromnych dysproporcji w rozwoju Północ-Południe), jak i negatywnych reperkusji ekologicznych [Sagoff 1981]¹. Rozwój cywilizacyjny polega nie tylko na zwiększeniu spożycia dóbr i usług, lecz także na istotnych przemianach kulturowych – postaw wobec otaczającego świata i systemu wartości, odnoszących się również do postaw wobec konsumpcji.

W świetle dotychczasowych rozważań należałoby się zastanowić, czy właśnie taka zmiana jakościowa nie jest wręcz warunkiem sine qua non. Społeczny wymiar rozwoju zrównoważonego w aspekcie cywilizacyjno-kulturowym (wzrost dobrobytu materialnego, poprawa warunków i godności życia) wiąże się z koniecznością poszukiwania nowych wzorców myślenia i działania [Stacewicz 1998]. Jeśliby przyjąć za Liszewskim [2001], iż konsumpcjonizm, czyli powszechne przekonanie, że szczęście osiąga się głównie przez gromadzenie rzeczy, a wartość człowieka zależy od posiadanych przez niego przedmiotów, stanowi to ważną przyczynę niepowodzenia transformacji cywilizacyjno-kulturowej w kierunku ekologii i jest wytworem „zatrutego umysłu, który prowadzi do specyficznej ślepoty, do wykrzywienia wartości, do alienacji, do orgii konsumpcji, która niszczy środowisko”. Być może jednak możliwe byłoby wytworzenie się specyficznego „snobizmu ekologicznego”, w myśl którego np. prestiż społeczny zależałby od postawy proekologicznej. Jak wskazuje Liszewski [2001], heglowska „walka o uznanie” może zostać wyposażona w narzędzia bardziej przyjazne środowisku. Warto więc podkreślić, iż stabilny, zrównoważony rozwój wymaga czegoś więcej niż wzrost – wymaga mianowicie zmiany „zawartości” wzrostu, jego przemiany wewnętrznej. Jak podkreśla Kozłowski [2002], brak takiej rewolucji myślowej można przypisać dotychczasowemu niepowodzeniu realizacji zrównoważonego rozwoju, słabym ogniwem stała się bowiem kondycja psychiczna człowieka, która nie charakteryzuje się sprawiedliwością, odpowiedzialnością czy wstrzeźliwością. Warto zwrócić tutaj uwagę na koncepcję humanistycznego rozwoju będącą istotnym elementem społecznej nauki Kościoła, rozwiniętej w encyklice Jana Pawła II „*Sollicitudo rei socialis*” – alternatywną konstrukcją rozwoju społeczeństwa, nie odgrywającą jednak głównej roli w kształtowaniu nowych postaw i poglądów na dalszy rozwój gospodarczo-społeczny. Jednocześnie Kozłowski [2002] wskazuje, że dotychczasowy impas rozwojowy jest możliwy do pokonania przez:

- ograniczenie pragnień posiadania dóbr materialnych przez wyrobienie wstrzeźliwości i samoograniczania się,
- długotrwałe i wielokrotne użytkowanie poszczególnych dóbr trwałych, aż do ich całkowitego zużycia,
- rozwój ekoprodukcji i ekokonsumpcji.

Osiągnięcie zrównoważonego społeczeństwa wydaje się zasadzać na znajomości i zrozumieniu sposobu współistnienia człowieka z przyrodą oraz konkretnej postawy, będącej wyrazem wrażliwości na problemy zarówno społeczne, jak i środowiskowe

¹ Jak twierdzi M. Sagoff „Problemy ekologiczne nie są jedynie problemami ekonomicznymi – ich rozwiązania powinno się poszukiwać na płaszczyźnie etycznej”.

[Gulda 2002]². Ostatecznym kryterium oceny trwałości rozwoju jest przecież społeczna akceptacja jego rezultatów, a ta możliwa jest wówczas, gdy zapewni systematyczny wzrost poczucia dobrobytu społecznego, który jest wypadkową społecznej efektywności gospodarowania zasobami, dominujących kryteriów i zasad świadomego uczestnictwa jednostek w tym procesie.

Poza wszelką dyskusją leży twierdzenie, iż społeczeństwo powinno uczestniczyć w procesach podejmowania decyzji dotyczących środowiska i rozwoju ekonomicznego, ze względu na ich doniosłość obecnie i w przyszłości. Rozszerzenie konsultacji i współpraca między wszystkimi środowiskami społecznymi w zakresie opracowywania i wprowadzania w życie proekologicznych strategii zgodnych z uwarunkowaniami kulturowymi i społecznymi odgrywają kluczową rolę w budzeniu świadomości środowiskowej.

W myśl Deklaracji z Rio de Janeiro „Środowisko i rozwój” do najistotniejszych aspektów rozwoju społecznego w myśl zasad zrównoważonego rozwoju należy współpraca w najważniejszym zadaniu wykorzenienia nędzy, które jest niezbędnym wymogiem zmniejszenia różnic w poziomie życia i zaspokojenia potrzeb większości ludzi na świecie. Kwestia nierówności, dominacji czy wręcz niesprawiedliwości społecznej rodzi znaczne konsekwencje środowiskowe – w dostępie i eksploatacji surowców oraz degradacji środowiska [Mellor 1996]. Warunkiem osiągnięcia lepszej jakości życia jest zredukowanie czy wręcz wyeliminowanie niezrównoważonych systemów produkcji i konsumpcji oraz prowadzenie odpowiedniej polityki demograficznej, która ma przeciwdziałać wyraźnemu niezrównoważeniu wzrostu demograficznego będącego zagrożeniem dla równowagi psychicznej i materialnej ludzkości. Wyraźnie wskazuje się również na podmiotowość społeczeństwa jako całości, czy też poszczególnych jego grup – młodzieży, kobiet, grup etnicznych, ludności tubylczej, organizacji pozarządowych i samorządowych czy wspólnot lokalnych – ze względu na ich duże znaczenie w podtrzymywaniu tożsamości i kultury [Kozłowski 2002]. Chodzi tu szczególnie o dbałość o kapitał społeczny rozumiany jako zespół takich wytworów społecznych, jak zaufanie, normy lub organizacje, które mogą poprawić wydajność społeczeństwa, ułatwiając skoordynowane działania w celu osiągnięcia szeroko rozumianej satysfakcji, czyli, de facto, poprawy jakości życia [Putnam 1995], zapewniając jednocześnie prawo do godnego życia oraz zdrowego rozwoju [Leist i Holland 2000].

PODSUMOWANIE

Reasumując dotychczasowe rozważania, można uznać, że z punktu widzenia stabilności i trwałości rozwoju ład społeczny, czy też dokładniej gospodarowanie zasobami ludzkimi powinno obejmować [Piontek 2002]:

- procesy kształtowania wielkości zasobów ludzkich (kwestia przeludnienia krajów Trzeciego Świata, ujemny przyrost naturalny w krajach wysoko rozwiniętych),

² Teoretycznie istnieje możliwość kulturowego jednoczenia się ludzkości i coraz bardziej powszechnej akceptacji wspólnych wartości, przekonań, orientacji, co jest utożsamiane z tak zwaną cywilizacją uniwersalną, jednak należy zdawać sobie sprawę, iż asymetria rozwoju gospodarczego może utrudnić realizację ekorozwoju w skali globalnej. Szerzej na ten temat Zychowicz [2002].

- kształtowanie jakości tych zasobów (szkolnictwo, edukacja, kwalifikacje zawodowe),
- przeciwstawianie się procesom dehumanizacji i depersonalizacji,
- poszanowanie prawa do pełnego korzystania z dobrodziejstw nauki i techniki, szczególnie dostępu do zaawansowanych metod ratowania zdrowia i życia ludzkiego,
- uznanie człowieka za wartość samą w sobie (szacunek do jednostki ludzkiej).

Warto zaznaczyć, iż wzbogacając ideę gospodarowania zrównoważonego o wymiar społeczny, obejmujemy także problematykę środowiska instytucjonalnego, określającego zasady gry społecznej. Dotyczy to formalnych i nieformalnych zasad i elementów, takich jak motywacje, zaufanie, zobowiązania, wartości i normy oraz przyjęte kody komunikowania w społeczeństwie, różnicujące preferencje konsumentów i przesunięcia relacji praw własności. Te części składowe wpływają na stabilność systemu społecznego i kulturowego, potrzeby partycypacji społecznej w podejmowaniu decyzji dotyczących etycznych aspektów produkcji rolniczej, takich jak warunki życia zwierząt, i przekonania, że władze są w stanie zagwarantować całemu społeczeństwu bezpieczeństwo żywnościowe i ochronę środowiska [Paszkowski 2001]. Powstaje w ten sposób specyficzna nisza satysfakcji społecznej, mająca istotne znaczenie dla określenia ram rozwoju zrównoważonego. Równowaga między produkcją materialną i środowiskiem obejmuje nie tylko fizyczne relacje bilansowe, lecz także szerzej i głębiej rozumiane relacje pomiędzy człowiekiem, z jego złożonymi potrzebami i zróżnicowanymi referencjami, a warunkami niezbędnymi do utrzymania równowagi ekologicznej.

Tradycyjny punkt widzenia, ujmujący problemy rolnictwa jedynie w aspekcie ilościowego wzrostu produkcji żywności czy innych surowców, pomija pozaekonomiczne aspekty rolnictwa, a przecież oczywistym jest spełnianie przez przestrzeń wiejską i rolniczą wielu funkcji o charakterze wypoczynkowym, wyrównawczym ekologicznie, społeczno-kulturowym. Należy pamiętać, iż spełnianie tych funkcji może stać się także elementem systemu ekonomicznego, o tyle, o ile będą postrzegane jako źródła czerpania zysków przez ludność rolniczą, oraz systemu społecznego, jeśli służyć będą poprawie jakości życia rolników i mieszkańców terenów wiejskich.

LITERATURA

- Bojo J., 1992. *Environment and development: an economic approach*. Kluwer, Dordrecht, 14.
- Borys T., 1998. Teoretyczne aspekty konstruowania wskaźników ekorozwoju. W: *Sterowanie ekorozwojem*. Red. B. Poskrobka. Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 176.
- Chmielak A., 2002. Instytucjonalne zaplecze trwałego rozwoju. W: *Aplikacyjne aspekty trwałego rozwoju*. Red. P. Dobrzański. Rozpr. Nauk. 94. Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 121.
- Czaja S., Fiedor B., 2000. Podstawy badania trwałości wzrostu we współczesnej ekonomii, ze szczególnym uwzględnieniem problemu trwałości kapitału naturalnego i sprawiedliwości międzygeneracyjnej. W: *Problemy trwałego rozwoju (Sustainable Development) Sympozjum naukowe zorganizowane przez AE Wrocław i Uniwersytet w Munster, Sobótka-Wrocław*, 21-22.
- Domański R., 1992. Systemy ekologiczno-ekonomiczne – modelowanie współzależności i rozwoju. *Studia*, Tom C. Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Wydawnictwa Naukowe PWN, Warszawa, 15, 98.

- Dubiel K., 1998. Uwarunkowania przyrodnicze w planowaniu przestrzennym. Wyd. Ekonomia i Środowisko, Białystok, 47.
- Ekorozwój – działania dla wspólnej przyszłości. 1990. Materiały z konferencji Ministrów Środowiska, organizacji i ruchów pozarządowych w sprawie ekorozwoju w regionie Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ, Bergen, Norwegia, 8-16 maja 1990, 16.
- Gulda H., 2002. Udział Polski w międzynarodowym projekcie Towards Sustainable Society (TASS). W: Terazniejszość i przyszłość ekorozwoju w Polsce. Mater. konf. Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 37.
- Helbich A., 1996. Zmiany w poziomie życia w okresie transformacji systemowej. W: Zadania społeczne. Red. Z. Pisz. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław, 99.
- Kassenberg A., 2003. Społeczna ocena realizacji dokumentów ze Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro. W: Zarządzanie zrównoważonym rozwojem – Agenda 21 w Polsce – 10 lat po Rio. Red. T. Borys. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, 19-37.
- Kozłowski S., 2002. Ekorozwój – wyzwanie XXI wieku. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 138.
- Leist A., Holland A., 2000. Conceptualising sustainability. Cambridge Research for the Environment, Cambridge, 10-42.
- Leszczyński K., 1985. Ekonomiczne uwarunkowania ochrony środowiska (efektywność, zainteresowanie). W: Ekonomiczne i społeczne problemy ochrony środowiska. Szkoła Główna Planowania i Statystyki, Komitet „Człowiek i Środowisko” PAN, Polski Klub Ekologiczny, Warszawa, 75.
- Liszewski D., 2001. Kultura konsumpcji a kryzys ekologiczny. W: Ekologia i społeczeństwo – polityka i etyka wobec zagadnień ekologicznych. Zesz. Nauk. P. Wroc. Praca zbiorowa pod red. A. Delorme. Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław, 131.
- Mellor M., 1996. Sustainability: a feminist approach. W: Environmental planning and sustainability. Red. S. Buckingham-Hatfield. John Wiley, Chichester.
- Paszowski S., 2001. Ewolucja idei rolnictwa zrównoważonego i rozwoju terenów wiejskich (SARD). Wieś Roln. 1, 110, 53.
- Piontek B., 2002. Koncepcja rozwoju zrównoważonego i trwałego Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 55-60.
- Prandecka B., 1985. Procesy rozwoju a ochrona środowiska przyrodniczego. W: Ekonomiczne i społeczne problemy ochrony środowiska. Szkoła Główna Planowania i Statystyki, Komitet „Człowiek i Środowisko” PAN, Polski Klub Ekologiczny, Warszawa, 5.
- Putnam R.D., Helliwell J.F., 1995. Economic growth and social capital in Italy. Eastern Econ. J. 21, 297.
- Sagoff M., 1981. Do we need a land use ethic? Environ. Ethics 4, 293-308.
- Stacewicz J., 1998. Cywilizacyjno-kulturowe uwarunkowania ekorozwoju. W: Sterowanie ekorozwojem – teoretyczne aspekty ekorozwoju. Tom 1. Red. B. Poskrobka. Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 106-115.
- Toczyski W., 1989. Jakość życia w ekonomii i polityce społecznej. Pol. Społ. 7.
- Żychowicz D., 2002. Globalne zagrożenia ekologiczne a zasady sprawiedliwości międzygeneracyjnej. W: Sterowanie ekorozwojem. Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok.

THE SOCIAL DIMENSION OF RURAL AREAS SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary. Sustainable development of rural areas can be seen as the desirable direction of the social and the economic model of the rural resources management. Its social dimension, understood as the seeking of new behaviour and thinking standards about needs

not only in the one nation perspective, is one of the most important conditions of the sustainable development assumptions fullfiling.

Key words: sustainable development, development of rural areas

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 15.04.2009

Do cytowania – For citation: Kokoszka K., 2009. Społeczny wymiar zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich. J. Agribus. Rural Dev. 3(13), 105-112.